Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini t... DOI: 10.5281/zenodo.24321089

ta’minlashning ustivor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

Xorijiy investitsiyalar — chet el investorlari tomonidan yuqori darajada daromad olish, samaraga erishish maqsadida mutloq boshqa davlat iqtisodiyotining, tadbirkorlik va boshqa faoliyatlariga safarbar etadigan barcha mulkiy, moliyaviy, intellektual boyliklar hisoblannib qishloq xo‘jaligiga xorijiy sarmoyalarni jalb qilish mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim imkoniyatdir. Investitsiya munosabatlarining davlat tomonidan tartibga solinishi huquqiy sharoitlar yaratish, ushbu faoliyatni yuritish uchun kafolatlar berish, bu faoliyat sub’yektlarini sug‘urtalash va boshqa vositalar orqali ijtimoiy yoki davlat manfaatlarini amalga oshirish yo‘lida tashkil etiladi. Biroq, ushbu sarmoyalarni jalb qilish uchun mamlakatlar xorijiy investorlar izlayotgan mezonlarga javob berishi va sarmoyaviy muhitni doimiy ravishda yaxshilashi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Investitsiya**: Darslik / J.R.Zaynalov, S.S.Aliyeva, N.X.Ruzibayeva va boshq;. -T.: «Iqtisod-Moliya», 2020.
2. Rezyume Globalnыy innovatsionnыy indeks — 2022. Daren Tang, Generalnыy direktor Vsemirnoy organizatsii intellektualnoy sobstvennosti (VOIS). – S. 4.
3. https://lex.uz/docs/-4567334
4. https://gov.uz/oz/news/view/4038
GRAIN | GRAIN releases data set with over 400 global land grabs

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSIYALARNING O‘RNI

Sherqo‘ziyeva Umida Ulug‘bek qizi
Guliston davlat universiteti magistri

Kirish.

O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida qishloq xo‘jaligi sektori juda katta ahamiyatga ega. Aholining katta qismi qishloq xo‘jaligida ishlaydi, shuningdek, qishloq xo‘jaligi mahsulotlari mamlakat eksportining muhim qismini tashkil qiladi. Biroq, so‘nggi yillarda qishloq xo‘jaligida mavjud muammolar — suv resurslarining cheklanganligi, iqlim o‘zgarishlari, erlarning samarali ishlatilmasligi kabi omillar — ushbu sektorni rivojlantirishni murakkablashtirmoqda. Shu sababli, qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish va samarali boshqarish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish zarur. O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni joriy etish bo‘yicha bir qator tashabbuslarni amalga oshirmoqda, bu esa sektorda yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, qishloq xo‘jaligini yanada samarali va barqaror qilishga yordam beradi.

Innovatsiyalar va ularning qishloq xo‘jaligiga ta'siri

1. Raqamli texnologiyalar va axborot tizimlari. Raqamli texnologiyalarni joriy etish qishloq xo‘jaligida samaradorlikni oshirishda katta rol o‘ynaydi. Masalan, raqamli monitoring tizimlari va Internet of Things (IoT) texnologiyalari yordamida qishloq xo‘jaligi faoliyatlari — sug‘orish, urug‘lar va pestitsidlar bilan ishlash, mahsulotlarni yig‘ish va saqlash — ancha samarali boshqarilishi mumkin. "Agro 2.0" kabi raqamli platformalar qishloq xo‘jaligini yanada shaffof va samarali boshqarish imkoniyatlarini yaratadi. O‘zbekistonda "Agrobank" kabi tashkilotlar qishloq xo‘jaligida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali fermerlarga to‘g‘ridan-to‘g‘ri xizmat ko‘rsatish imkoniyatini yaratdi.

2. Yangi qishloq xo‘jaligi texnologiyalari. Texnologik yangiliklar qishloq xo‘jaligida mahsulotlarning sifatini oshirish, ularni ishlab chiqarish hajmini ko‘paytirish

Published: 23.12.2024
Cite this article: Sherqo‘ziyeva Umida Ulug‘bek qizi (2024). Qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarning o‘rni. Emro Science and Education, 1(4). https://doi.org/10.5281/zenodo.24321089
© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

va resurslarni tejash imkonini beradi. Misol uchun, dronlar yordamida yer maydonlarini monitoring qilish, yuqori samarali urug‘lar va genetik modifikatsiyalangan mahsulotlar yordamida hosildorlikni oshirish mumkin. O‘zbekistonda "Yangi Avlod Urug‘lari" va "UzAgroTech" kabi kompaniyalar yuqori hosildorlikka ega urug‘lar ishlab chiqarib, qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni amalga oshirishda faol ishtirok etmoqda.

3. Iqlim o‘zgarishiga moslashish texnologiyalari. Iqlim o‘zgarishlari qishloq xo‘jaligida katta muammolarni keltirib chiqaradi. O‘zbekistonning dehqonchilik mintaqalarida qurg‘oqchilik va erlarning yaroqsizligi kabi muammolar mavjud. Innovatsion texnologiyalar yordamida bu muammolarni hal qilish mumkin. Masalan, suvni tejovchi sug‘orish tizimlari, bioxilma-xillikni saqlash va ekotizimni tiklash texnologiyalari yordamida qishloq xo‘jaligini barqaror qilish mumkin. "AquaControl" kabi kompaniyalar suvni tejash va samarali sug‘orish texnologiyalarini joriy etish orqali fermerlarga iqlim o‘zgarishiga moslashishda yordam bermoqda.

4. Biotexnologiyalar va Genetik Modifikatsiya. Biotexnologiyalar va genetik modifikatsiya qishloq xo‘jaligi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Masalan, genetik modifikatsiyalangan ekinlar yordamida qishloq xo‘jaligida o‘simliklar chidamliroq va hosildor bo‘ladi, shu bilan birga pestitsidlarga bo‘lgan ehtiyoj kamayadi. O‘zbekistonda bu texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda, ammo ularni keng miqyosda tatbiq etish hali boshlanish bosqichida.

O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini rivojlantirish uchun davlat tomonidan bir qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Prezidentning "2020-2025-yillarda qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish" dasturi doirasida qishloq xo‘jaligiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, zamonaviy sug‘orish tizimlarini o‘rnatish va ilg‘or agrotexnika usullarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, "Agro 2.0" va "AgroInvest" kabi startaplar qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni joriy etish bo‘yicha faoliyat olib bormoqda. Davlat tomonidan taqdim etilayotgan subsidiyalar va imtiyozlar qishloq xo‘jaligida texnologik yangiliklarni amalga oshirishda fermerlarga yordam beradi.

Qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etishda bir qator muammolar mavjud. Ular orasida:

- Moliyaviy cheklovlar: Fermerlar yangi texnologiyalarni joriy etishga zarur bo‘lgan mablag‘ga ega emaslar.
- Ta'lim va malaka: Ko‘plab fermerlar yangi texnologiyalarni to‘liq anglamaydilar, bu esa ularni samarali qo‘llashga to‘sqinlik qiladi.
- Infratuzilma: Ba'zi hududlarda zarur texnologik infratuzilma va xizmatlar mavjud emas.

Bu muammolarni hal qilish uchun quyidagi takliflar bildirildi:

- Qishloq xo‘jaligida innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun davlat subsidiyalarini ko‘paytirish.
- Fermerlar uchun maxsus treninglar va ta'lim dasturlarini ishlab chiqish.
- Raqamli infratuzilmani rivojlantirish va yangi texnologiyalarni joriy etish.

Xulosa

O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish sektorda samaradorlikni oshirish, resurslarni tejash va barqaror rivojlanishni ta'minlashda katta rol o‘ynaydi. Yangi texnologiyalar, masalan, raqamli tizimlar, sug‘orish usullari, biotexnologiyalar va genetik modifikatsiya, qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish va muammolarni hal qilishga yordam beradi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, ta'lim tizimi va infratuzilmani yaxshilash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Agro 2.0: Qishloq Xo‘jaligida Raqamli Innovatsiyalar". 2022. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
2. Mirzayev, B. 2021. "Biotexnologiyalar va Ularning Qishloq Xo‘jaligida Qo‘llanilishi". Maqola. AgroInnovatsiya jurnali.
3. Qosimov, D. 2023. "Iqlim O‘zgarishiga Qarshi Qishloq Xo‘jaligida Innovatsion Texnologiyalar." O‘zbekiston Qishloq Xo‘jaligi Tashkiloti nashriyoti.

SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA BANDLIKNING INTELLEKTUAL TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHGA YO‘NALTIRILGAN INVESTITSION FAOLLIKNI TA’MINLASH

Tursunov Bekmuxammad Omonovich,
Toshkent gumanitar fanlar universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, Phd., dotsent
omonovich-0387@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada sanoat tarmoqlari raqobatbardoshligini oshirishda bandlikning intellektual tarkibini takomillashtirishga yo‘naltirilgan investitsion faollikni ta’minlash mexanizmi va uni tashkil etish tizimi asoslangan. Sanoat tarmoqlari raqobatbardoshligini oshirishda bandlikning intellektual tarkibini takomillashtirishga yo‘naltirilgan investitsion faollikni oshirishga doir ilmiy taklif va tavsiyalar shakllantirilgan.

Kalit so‘zlar: sanoat salohiyati, investitsion faollik, bandlikning intellektual tarkibi, intellektual salohiyat, investitsion siyosat.

Sanoat korxonalarini barqaror iqtisodiy rivojlantirishning zamonaviy mexanizmlarini shakllantirish; ishlab chiqarishni tashkil etish, taqsimlash, ayriboshlash va iste’mol jarayoni bilan bog‘liq munosabatlarni takomillashtirishda intellektual omillar konsentratsiyasini ta’milovchi mehnat munosabatlariga alohida e’tibor berishni taqozo etmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 12 oktyabrdagi “Sanoat va uning bazaviy tarmoqlarini jadal rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-169-sonli Farmonida mazkur rivojlanish omillarini sanoat ishlab chiqarish jarayoniga yo‘naltirilgan mexanizmni shakllantirish orqali “yuqori texnologiyalarga asoslangan sanoat yo‘nalishlarini jadal rivojlantirish, sanoat tarmoqlariga xususiy investitsiyalarni keng jalb etish orqali raqobatbardosh tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish hamda yirik tarmoqlarda ilg‘or xalqaro standartlarga asoslangan boshqaruv tizimi joriy etish”[1] kabi ustuvor vazifalar belgilangan. Mazkur vazifalarning samarali ijrosi va natijadorligi sanoat ishlab chiqarishda bandlikning intellektual tarkibini takomillashtirishga yo‘naltirilgan investitsion faollikni oshirishni talab etadi.

Sanoat tarmoqlarida bandlikning intellektual tarkibini takomillashtirishga yo‘naltirilgan investitsion faollikni ta’minlash, korxonalar raqobatbardoshligini oshirish bilan bog‘liq quyidagi ustuvorliklarni shakllantirish imkoniyatini beradi:

– sanoatda samarali bandlikni ta’minlashning ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlarini innovatsion rivojlanish vektorlarini shakllantirish orqali mehnat unumdorligini ta’minlash;

– mehnat bozorini rivojlantirishning strategik vazifalariga muvofiq bandligining intellektual darajasini sanoat ishlab chiqarishning tuzilmaviy tarkibiga muvofiqlashtirish;